

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Ori-ce inserate,
se platesc pe serie seu linia, cu
litera merunte garmondu, la prim'a
publicare cate 7 cr., la adou'a si a
treia cate 6 cr. v. a. si preste aceea
30 cr. de timbru la tesaurul publicu.

Prenumeratunile se potu face in
modulu celu mai usior prin assem-
natunile postei statului, adresate de
a dreptulu la Redactiunea Diariului
Observatoriulu in Sibiu.

Nr. 87.

Sibiu, 28/9 Novembre 1878.

Anulu I.

Cestiunea Croatiei.

Lectorii nostrii cunosc din diverse informațiuni, cătu de multu săptămâna relațiunile politice ale Croatiei acăsta monarhia cu ale Transilvaniei, scu si causele pentru care, omenii si midulocile prin care Croati'a in fu in stare de a inainta la rangul politicu unde se afla ea astazi, era Transilvani'a cadiu in starea in care o vede tota lumea. In Croati'a dela 1848 nu a cutediatu nimeni se dica vreodata natiunei: „Avemu se mergemu totudeauna cu gubernulu, cu ministeriulu, fia acela compusu din oricare partida politica si din orice elemente nationale. Suntemu neinventati, necultivati, prosti, abia meritam se fumu renumerati intre natiuni; nu ne totu vorbiti de drepturi dumnediesci si omenesci; destinul nostru este, că se traime din gratia altora, se ne castigam căte-unu dreptu nationale politicu si bisericescu, totu asia, mergendu in genunchi, precum se tèrescu pecatosii cătra iconele facétorie de minuni.“ — „Trimiteți deputati la parlamentulu centrale (senatulu imperiale din Vien'a) si totu celealte vi se voru adaoge voie, cali ferate, dotatiuni pentru cleru si alte bunatati minunate,“ li se dicea si croatiloru neincetatu dela 1861 pana in a. 1866. „Ne inchinam cu multa plecatiune si forțe multiamim cu atâtea promisiuni frumos; dara mai antaiu voimu se scimu curat si respicatu, cum remane cu autonomia nostra provinciale, cu drepturile noastre sacre nationali, cu limb'a, cu autonomia eclesiastica, cu fondurile si veniturile noastre provinciali; căci adeca se vedeti dv. domni austriaci, principiele politice si aplicarea loru prevedute in preain. diploma imperiale din 20 Octobre 1860 totu ne-ar mai conveni; dara schimbarile facute in aceea prin patent'a din 26 Februarie 1861 nu sunt nicidcum pe gustulu nostru si — multe din trens'a nici chiar pe alu dvóstra, de es. §. 13. Scurtu, voint'a nostra este, că mai antaiu se ne regulam afacerile noastre de acasa, si numai dupa aceea se plecamu la unu drumu departatu, cătra Vien'a.“

Dupa Sadowa-Königrätz croatiloru le venia invitatiuni insocite de mari complimente dela — Pesta. Limbagiulu croatiloru remase acelasi: „Se venim si la voi, dara se vedem cine si ce ne remane acasa la noi.“ Atunci inteleptulu Franciscu Deak recte Pescariu, de origine din Macedoni'a,

dise cătra ungureni: Daca voiti se ve consolidati, se aveti pace si liniste in fitoriu dualismu, trimiteți croatiloru una foia alba, că se 'si scria pe ea drepturile, pe langa care credu ei că 'si voru conserva nationalitatea si că voru fi in stare de a prospera in provinci'a loru. Ungureni adoptara, de si cu mare greutate, consiliulu lui Pescariu, inse cu planulu reservatu, că indata se formedie cumva o majoritate magiarona in sinulu Croatiei, care apoi se scria pe foia alba totu ce li se va dicta din Pesta. Asia s'a si intemplatu; dara pacea dintre croati si ungureni a disparutu si croatii n'au pausatu, pana ce n'au delaturat pe partid'a magiarona si au pusu in capulu mesei pe cea nationale, cu care apoi se inchiaie unu nou actu, alu carui simbure fu: administratiunea politica, justitia, cultulu si instructiunea in Croati'a remanu in manile natiunei serbo-croatici, si din veniturile ei circa 4 milioane florini; totu celealte drepturi si acte de suveranitate, intre care la loculu antaiu e restulu pungei, anume impositele indirecte si darea in sange spre intregirea armatei comune, se tréca si se remana in potestatea statului ungurescu si respective in a monarchiei dualistice.

„Förte bine,“ isi disera atunci multi serbo-croati. Bine si nu prea, respuns era altii, carii vedea si mai departe, si éta pentru ce.

Dela 1871 incóce se decise desfiintare a granitiei, adeca a institutului militaru destulu de vechiu, din Banatu, Slavonia si Croati'a. Acea desfiintare semnifică, că cele 14 regimenter si alte trupe (căiachistii) scotiendu-se de sub administratiunea militara, se se incorporedie la provincia, se fia gubernate si administrate dupa legi civili. Sunt 7 ani, de candu „granita“ din Banatu fu incorporata la Ungaria, din contra granita serbo-croata nu s'a incorporatu nici pana astazi la Croati'a, ci preste 750 de mii serbo-croati foră a mai fi militari, se administra totu militaresce; prin urmare, a ceeasi natiune se tine totu desbinata. Diet'a Croatiei a cerutu pana acum de repetite-ori incorporarea „granitiei“, inse totudeauna fără nici-unu rezultat, era că temeu alu acelei denegari se aduce numai protestulu, că acelu poporul militaru inca totu nu ar fi matoru pentru viatia constitutionale. (Ce mai viatia!) Indesertu replică croatii, că granita transilvana — cinci regimenter mari — se afa incorporata dela 1852 la provincia, si cea banatica

de 7 ani, si că serbo-croatii nu sunt mai pucinu matori, de es. pentru legi electoralii, decât romani si secuii. Adeverul in se este, că celor dela putere li se pare lucru prea peste mesura periculosu, că tocma 1,900,000 locuitori de aceeași naționalitate pe 755 miliarie se fia intruniti si reprezentati prin diet'a Croati'e:

La acea buba rea care cōce mereu, se adaoga alte doue, pote si mai dorerose. Una este, că croatii ceru cu perseverantia barbatescă, că dupa ce titlulu istoricu alu tierei loru e recunoscutu si usitatu că regatul triunuitu (dreienges Königreich), regatul Dalmaciei se fia subtrasu dela senatulu imperial si alaturatu la Croati'a.

In momentele de facia stă la ordinea dilei Bosni'a si Hertegovin'a, Aci serbo-croatii si chiaru diet'a loru, esu cu diverse temeuri istorice si ethnographice, adeca nationali, cerendu cu totu adinsulu, că dupace se ocupara acele provincii, pana acuma turcesci, se nu mai fia vorba numai de ocupatiune, ci de annexiune puru si simplu la monarchia si totuodata immediat de incorporare la Croati'a. Se intielege prea usioru, că ungureni nu voru acea incorporare odata cu viatia, si că dilele acestea isi batu capulu cum se faca, că monarchulu nici se primescă in audientia pe deputatiunea croata, alesa spre a supune adress'a dietei la cunoștința prea inalta. In constituirea unei tieri autonome de preste patru milioane de slavi meridionali, ungureni vedu periculu supremu pentru domnia loru. De aici vine, că irritatiunea reciproca si ferberea colcătoria dintre ambele acele elemente nationali, slavi si magari, se pote asemenea numai cu cea dela 1848; era inveniatu' pentru noi este, precum observaseram si la alte ocazii de repetite-ori in cursulu anului, că se fumu cu neadormita luare aminte la evenimente de natura acestora, cu atatul mai virtosu, că la casuri de asia, se ceru nu numai pungile noastre, adeca impositele grele, ci si sangele filoru nostrii.

Transilvania.

(Sciri economice.) Dupa trei ani sterpi, in fine mai avu si acăsta tiéra nefericita unu anu bunicelu, de si nu fără exceptiune, din cauza că in unele tînaturi stricasera ploile cele multe. Dara destinul ori-carei tieri fără industria mare si

Foisióra „Observatoriului“.

Francina séu Firulu Feciorei.

De Paul Féval.

Traducere de: Dimitrie Petrescu.

(Urmar si fine.)

XVI.

Baronulu Roger ajunse maioren peste cătuva tempu, si intr'o diminea de Maiu, clopotele din Illiers-les-Arciaux sunara voiosu.

Francina avea alb'a diadema a logodniceloru in aurulu seu Peru si in ochii ei albastri totu diamantele zimbetului.

XVII.

— Dómna baróna, ii dise don Bertrand, iti aduci aminte de gingas'a minune ce'ti aperá intr'o di usia? Ceea ce odinioara in piedica de a intra trebue de acum inainte se in piedice de a esi. Éta-te ânim'a casei. Remanu la dta. Candu ânim'a lipsesce, cas'a e mórta.

Totu asia, bunulu preotu vorbi tota diu'a si facu bine.

Feciora Mario, de ai törce atat de multu ca se pastredi ânimile tuturor caselor noastre!

XVIII.

Tempulu trecuse; nimeni nu-si mai aducea aminte de lun'a de miere. De multi ani, don Bertrand dormea in cimitiru.

Baronulu si barones'a n'avéu copii. Baronulu se ducea departe, multu departe, la venatore, si barones'a, singura acasa, plangea.

XIX.

Intr'o séra, vecinii venira se visitade pe baronés'a Francina si i disera:

— Cum se pote ca baronulu d-tale se te lasa asia singura!

Vecinii sunt totudéuna reutacosi.

Francina respuse:

— Roger 'alu meu e la vénatore. Si vecinii rădiendu:

— La venatore, da, ha! ha!

XX.

Dupace vecinii plecara, Francina audi sub ferestre sale o voce cantandu acompaniata de gitara.

— La mediulu noptiei, tatuca?

— Da, este o serenada.

— La ce servesc asta?

— La nimicu, ai se vedi. Francina aruncă o mant'a pe umerii sei tremurandi.

Unde se ducea ea? Dumnedie scie. Man'a este consiliariu reu.

Us'a se deschise scartiindu cu intristare. Piciorulu Francinei calca pétra pragului.

XXI.

Acăsta usia, o data trecuta, feta draga, se inchide pentru totudéuna!

Dar inaintea usiei, unu firu subtire se legana la suflarea ventului si veni se atinga facia Francinei.

Acăsta fă de ajunsu.

Francina, care esise pe jumetate, reintră repede, zimbindu printre lacrimile sale.

XXII.

Santa Feciora, de ai törce atat de multu ca se aperi onórea tuturor si fericirea tuturor!

Si privesce, scumpa fetitia, éta unu firu, unu firu de păianjenu, firulu Feciori ce'ti mangaie frunta . . .

Privesce! Cel'altu capetu, perduto in azuru, atirna inca de depanatórea reginei angerilor.

XXIII.

— Dar ce se facura, tata, baronulu Roger si barones'a Francina?

XXIV.

— Prin ferestr'a deschisa pe o noapte de tómna, candu Francina visá, unu fulgu din acele dantele ceresi intră, dulce léganu in care zimbea unu micu angeru rosioru, cum erai tu acum noue ani.

Scii tu fét'a mea? candu acesti angeri vinu, aducu cu dinsii pacea si iubirea.

Pe deasupra léganului adoratu, Roger si Francina isi intinsera manile. Firulu Feciori se prinse de braileloru si inlantiui animile loru.

Roger, Francina si copilulu nu mai formédia de catu unu singuru sufletu, ce se numesce famili'a.

Diverse.

— Dupa batalia dela Hochstädt — 13 Augustu 1704 — marele generalu recunoscu intre prizonieri francesi pe unu soldatu, pe care in decursulu luptei 'lu veduse desvoltandu o bravura exemplara. „Déca regele vostru“ i dise generalulu, ar avea multi soldati asia bravi ca pe tine, apoi ar fi neinvigibilu.

— „Ah,“ respunse bravulu, „soldati ca mine are destui, i lipsescu inse generali ca d-ta.“

— O femeia pe alu carei fiu 'lu luasera la catane, veni se se planga la unu generalu si se'l róge se i scape feitorulu. „Fi linistita bun'a mea,“ i dise generalulu, „fiulu d-tale si-ai alesu o cariera onorifica. Vedi, eu si unu frate alu meu si chiaru imperatulu si principii sei sunt soldati.“ „Da,“ i respunse betran'a mama, „pentru d-vosra este lesne se fiti soldati, pentru ca nu a-ti inveniatu altuceva, Tóderulu meu este inse croitoru.“

comer ciu este, că daca anulu este manusu si productele se facu in abundantia, atunci tiér'a se innéca cum amu dice, in unsórea sa, că-ci nu pôte preface mai nimicu in bani si poporul nu e in stare se'si ajute la lipsele sale; éra daca anulu e sterpu, atunci ómenii traiescu ca ursii in scorbură sugéndu-si unghiile. In totu casulu este inmiitu mai bine candu se facu de tóte, pentru că locuitori se aiba cu ce se satura. Cà anulu a fostu bunu, se pôte cunósce si din cercetarea cea mare a ter gurilor de septemana pe la cetati si orasie. Asia de es. cele doue téguri de marti si vineri, usitate in Sibiu, au fostu in septeman'a ce trece, mai pline decatu multe terguri de tiéra. Pretiurile productelor agricole au scadiutu tare in compara tiune cu cele de inainte cu 6—7 luni. In piati'a Brasiovului se paru a fi cele mai exagerate si totusi multu mai scadiute din ce fusesera inainte. Asia in 1 Nov. 1 hectolitru grâu frumosu curat u se vindea cu 6 fl. 80 cr., de midiulocu 6 fl. 20 cr., amestecatu 4.80; secara frumosa 4.80; ordi curat u 4.20; ovesu 2.30 si 2.20; papusioiu (cucuru zu, porumbu) 4.30; malaiu 4.70. mazare 5.60; linte 7.10; fasole 5.30; sementia de inu 9.60 (scumpa); sementia de canepa 7.50; cartofi carii fusesera fôrte eftini a. tr., se vendu cu 1 fl. 65 — Carnea de vita kilogr. (scumpa) cu 40 cr.; c. de porcu 48. c. de óie 24 cr. 100 kilogr. seu prospetu 30 fl., seu topitu 36 fl.

In tóte celelalte piatie transilvane cerealiile sunt mai eftine decatu la Brasiovu, dara spre a castiga spatiu, vomu insemnata pentru economi si comercianti din fiacare piatia numai căte doue producute principali, din alu caroru pretiu se potu combina si alu celorulalte in proportiune. Asia: aici in Sibiu grâul frumosu hectolitru (in greutate de 76 pana la 80 kilograme) e 6 fl. 20 cr., papusioiu (70—72 kil.) 3 fl. 30 cr. La Clusiu grâu frumosu 4 fl. 60 cr., papusioiu 3 fl. In Aiudu grâu curat u 5.50, papusioiu 3 fl. In partea oppusa a tierei, la Gherl'a grau curat u 4 fl. 20 cr., papusioiu 3 fl. 50 cr. In Reghinu grâu curat u 4.78, papus. 3. Carnea de vita in acestea piatice cu 30 pana la 32 cr. 1 kilgr. In Fagarasiu sunt mai tóte pretiurile ca in Brasiovu.

Nutretiu de vite inca este mai preste totu de ajunsu.

Amu inchiaietu mai susu din eftinatate la fertilitatea anului. Mai e inse de insemnata si alta impregiurare atinsa si in Nr. tr. Executiunile de contributiuni si-au aruncatu retiele preste tóta tiér'a că-ci este patrariulu din urma, care trebuea se fia platit u in 15 Octobre. Dara vai, candu si de unde se'si platisca poporulu datoriile vechi, in care se vede aprópe innecatu!! Si apoi mai striga unii emigrati intiepti, carii vedu de parte pana la nasulu propriu, ca se se nu le cantamu atatea despre economi'a nationala?

In districtele cu vii s'au facutu struguri fôrte multi; ce folosu inse ca pretiurile sunt apasate, éra cei carii facu vinuri artificiose cu ingrediente chemice blastemate, le apasa si mai tare.

(In cestiunea calei ferate dela Predealu). „Kelet“ din Clusiu passionatu spre a degrada si innegri totu ce e romanescu, acusa din nou pe gubernul Romaniei, ca nu se lucra nimicu pe lini'a Ploiesci - Predealu. Noi inse amu convertatu in dilele trecute acolo la facia locului, cu doi ingenieri, unulu germanu si altulu romanu, carii la intrebarea nostra ne respunsera: Ungurii cu scurt'a loru linia Brasiovu - Predealu obligati prin conveniune a o termina in Maiu 1878, nu voru fi gata pana in Maiu 1878; éra noi, de si amu portat resboiu teribile, totusi linile Ploiesti - Campina si Sinai'a - Predealu avemu se le terminam estimpu pana in Decembre. Ne remane partea din midiulocu Campin'a - Sinai'a, cea mai grea din tóte, căci pe o singura sectiune vinu 6 tunelle si 25 de poduri. Acesta o vomu termina in anulu viitoriu. Noi avemu preste trei mii de lucratori, pentru că platinu multu mai bine decatu unguenii. Asia dara diferentia intre ei si noi va fi numai de 5—6 luni. —

Revista politica.

Intre primii oratori iscrisi in contra proiectului de adresa, elaboratu de comisiunea esmisa ad hoc si care a fostu pusu la ordinea dilei in 4 l. c. in senatulu imperiale din Vien'a, a fostu comitele Hohenwart. Discursulu seu prin care au combatutu tenórea acelui proiect de adresa, se pôte considera ca discursulu de programa gubernamentalu, prin care marele si multu temutulu capu alu partidei federaliste si-au espusu principiele sale politice si ale partidei sale cu o demnitate inpunatôre de respectu si cu o seriositate ce caracteriseza pe

adeveratulu barbatu de statu. Prin o fericita grupare a resultelor obtinute in decursulu celor 12 ani ai periodei dualistice, celebrulu oratoru au formulat u unu actu de acusare indreptatu in contra partidei centralista „fidela constitutiunei“, in care, ca si din cristalulu unei oglinde se reflectesa in modulu celu mai fidelu, egoismulu, nesinceritatea si incapabilitatea de a guberna a partidului, care pana mai ieri si-au datu aerulu a fi nedispensabilu pentru esistint'a si prosperarea monarchiei.

Comitele Hohenwart au probatu contrariulu,aratandu, ca tocmai acelu partidu esclusivistu si terorisoru, care au usurpatu prin mijlocé neleale supremati'a politica in Austri'a, este autorulu si complicele aceloru incurcaturi si miserii subtu care sufera actualmente monarchia austriaca. In numerulu viitoriu speram a potea pune subtu ochii cetitorilor nostri unu estrasu suficientu din prea interesantulu discursu alu comitelui Hohenwart, care déca nu ne insielamu va fi inca chiematu si pote mai curendu decatu se astépta adversarii sei, a juca unu rolu politicu importantu in monarchia austro-ungara.

Comedi'a de punere sub acusare a cabinetului C. Tisza, inscenata in diet'a din Ungari'a de catra partid'a cusiuthiana s'au terminat u respingerea acelei propuneru cu 170 voturi contra 95. O noua proba acésta, ca responsabilitatea ministeriala este inca o dorintia piósa, nu namai in Grecia si Romani'a, ci si in Ungari'a. A fi ministru seu a fi fostu ministru, de si responsabilitatea este inscrisa in constitutiune se pare, ca inca totu mai este unu titlu poternicu la inpunitatea si inviolabilitatea aceloru muritori, cari au fostu chiamati la acea functiune inalta de statu!

De catva tempu press'a austro-ungara discuta eventualitatea unei noue grupari a poterilor europei si adeca ele afirma, ca pentru de a contrabalanzia dictatur'a exercitata prin Prusso-Germania si Russi'a si pentru de a restabili ecuilibrul euro-penu atatu de multu sdruncinatu in tempulu din urma, s'ar fi facutu o apropiere intre cabinetele din Anglia, Francia si Austro-Ungaria, care la tempulu seu, sar' potea manifesta in modu realu, print' o alianta formală defensiva si ofensiva ca cu ocazie nea resbelului din Crimea. La aceste aiurari ale pressei dualistice si cu deosebire ale lui „Pester Loyd“ eata cum respunde principale Bismark prin „Nationalzeitung“ unulu din organele sale oficiose:

„Intr'unu organu oficiosu din Pest'a ni se da ocaziune se audim o noua variatiune a invechitei mélodii, ca in Pest'a din considerare catra Germania se mai respectesa inca alianta celor trei imperati, de si acuma sar' afla in positiune a castiga cu ajutoriulu poterilor din vestulu Europei, aceia ce cu ajutoriulu aliantei nordice Ungari'a n'au potutu castiga. Pana acuma amicitia Germaniei au costat u pe Ungari'a fôrte multu si ca aceea s'au marginitu numai pana la punctulu acela, pana unde au fostu angajatu interesulu germanu. La acestea avemu a respunde, ca nu Germania este o piedeca pentru Austro-Ungaria, ci propriile ei relatiuni interne. Cercurile politice din Ungari'a, cari pôrta carm'a statului dela 1867 incoce, si-au pierdutu tempulu celu scumpu cu totu feliulu de nimicuri ale vanitatiei loru nationale, pentru care au cheltuitu atati bani, ca acuma si — au secatu creditulu publicu. Alaturi cu aceste „alotrii“ au datu frane libere dorintiei loru de resbunare nationala si ori unde numai au potutu, au sugrumat u Slovacii, pe Serbi, pe Romani si pe Sasi in propria loru patrie si acésta orbire au mersu asia departe, incat u decursu de ani intregi au defaimatu la tóta ocaziunea in modulu celu mai provocatoru poporatiunea slava din nordulu Turciei, in tempu ce ratiumea sanetosa, din contra le inpunera se recunoscă de chiamare a Ungariei, precum ii consiliase Kosiuth, a face prin regularea relatiunilor interne si externe ale ei, că aceia se o considera că centrulu firescu alu tuturor aspiratiunilor de libertate ale vecinilor ei. Prin o astfelui de politica Ungar'a si — ar fi castigatu o positiune firma si ar fi facutu prin aceea unu mare serviciu Europei intregi. Dara nu, dupa planulu partidei domnitoru, Ungari'a trebuea se appara in totu loculu că dieulu magiaru purtatoru de biciu si asia trebuea se urmedie, ca statulu magiaru in giurulu seu se nu aiba nici unu amicu, ci din contra se aiba pe cele mai multe state vecine de inamic declarate. Si in acésta ticalosie Ungari'a pretinde, ca imperiulu germanu cu desconsiderarea proprielor sale interese se i dea ajutoru seu déca nu, i se amenintia cu o contra-alianta francesa. Germania nu se teme de acésta.“

Acesta este responsulu claru si respicatu alu

principelui de Bismark la veleitatile si ieremiadele unguresci, pe care poterniculu cancelaru le apretiasa precum merita. Principele cancelaru scie si este informatu fôrte bine despre „humbugulu“ liberalu si constitutionalu alu unguriloru, cari in fati'a Europei au sciutu se-si dea aerulu de martiri si victime ale patriotismului, liberalismului si democratiei loru, éra in tiér'a, pretinsa a loru, terorisá si despóie totu ce nu este magiaru. Incepe a se face lumina atatu in sferele mai 'nalte ale monarchiei, catu si in cercurile diplomatiei streine, care a fostu ametita prin oratiunile de scena ale eroilor de fruse din diet'a unguresca in decursu de 12 ani. Astazi Ungurii nu mai afla credientem nici chiaru la amicii loru cei mai affectionati de odinioara, acaroru acceptari si sperantie nu le au realizatu nici catusi de pucinu. Ce incredere mai potem avea noi in ei si ce bine potem accepta pe viitoriu dela ei? Faro indoiala, ca nici una si nimicu ci — din contra. Ce ajutoru si ce bine pote accepta cineva dela unu omu, care voiesce se se sinucida, dupa ce si — au ruinatu sanetatea prin o viati'a desfranata si dupa ce si — au prapadit u avereá prin chielueli nebunesci?

Dela congresulu nationalu bisericescu alu Romanilor gr.-or. din Ungari'a si Transilvani'a.

(Raportu specialu alu „Tel. Rom.“)

(Urmare.)

Siedint'a VIII, din 9/21 Octobre 1878.

Siedint'a se deschide la 9 ore si se autentica protocolulu siedintiei premergatoré.

Presidiulu presinta o depesia dela dep. Popoviciu Desseanu, prin care cere dela congresu concediu, pentru ca este ocupat u culesulu viilor. Se face din mai multe parti observarea, ca din acestu motivu nu se potu da concedii, insa congresulu fara privire la motivu acordá deput. Popoviciu Desseanu concediulu cerutu.

Presidiulu presinta o depesia dela deputatulu Filipescu, a carui mandat u nulificatu in siedint'a trecuta pe bas'a regulamentului. Prin acésta depesia datata din 6/19 Octobre, Filipescu aviséza trimiterea prin posta a credentialului seu si cere concediu.

Alecsie Popoviciu considera trimiterea credentialului de intardiata si propune a nu se lua in considerare nici credentialulu nici cererea de concediu de órece mandatulu deputatului Filipescu este nulificatu prin conclusulu congresului din siedintia trecuta.

Hannia nu este de parere, ca presentarea credentialului ar fi intardiata, caci Sambata n'a fostu trecuta inca a cincea di dela deschiderea congresului. Propune verificarea deputatului Filipescu.

Munteanu crede, ca congresulu nu mai pote modifica conclusulu seu din siedint'a trecuta, candu a decretat u nulificarea mandatului a deputatului Filipescu dinpreuna cu a altoru doi deputati. Mandatulu dep. Filipescu este definitivu anulat u cerculu electoralu respectivu vacantu, prin urmare alte considerante aici n'au locu. Springesce propunerea dep. Alecsie Popoviciu.

Fratesiu dice, ca presentarea credentialului nici decum nu se pote privi de intardiata, ca-ci Sambata in 7/19 ale curentei congresulu a luat u decisiunea, prin care se nulifica mandatulu celor trei deputati, cari nu s'au presentat, si in aceasi di, precum arata datulu depesiei dep. Filipescu s'a insinuatu. Nu este vin'a trimitorului, déca acea depesia a ajunsu la cunoscinta congresului numai astazi. Springesce propunerea dep. Hannia.

Gaetanu nu vede nici unu rezultatu practicu, ce ar poté avé acésta desbatere. Déca s'a nulificatu mandatulu lui Filipescu, cerculu electoralu totu pe densulu ilu va alege, déca se va verifica acuma, procedur'a este mai scurta.

Cav. Puscariu dice, ca este fapta validitatea conclusului congresualu, prin care se nimicesc mandatul dep. Filipescu. Insa nimicu nu ne opresce a reasuma conclusulu si dupa ce ne-au venit u cunoscinta lucruri, cari Sambata nu le poteam sci, nu este decat u ecutabilu a si modifica conclusulu. Propune a se reasuma conclusulu si pune verificarea dep. Filipescu la ordinea dilei.

Desbaterea asupra acestui incidentu se declara de incheiata.

Babesiu voesce a mai face unele observari, combate apoi propunerea cav. Puscariu, si afirma, ca mai bine ar fi se se transpuna depesia dinpreuna cu credentialulu comisiunei verificatore.

Cav. Puscariu nu este de parere lui Babesiu.

Gaetanu crede, ca continuarea desbaterei ar causa numai o mare confusie in obiectu.

Marienescu citeza §. 4 din regulamentu, care da deputatilor unu terminu normatu de 5 dile pentru insinuare. Déca ar avé locu interpretarea cav. Puscariu, congresulu ar trebui se se ocupe pana la sferisitulu sesiunei totu cu verificari.

Desbaterea se declara de nou incheiata si cestiu-ne se pune la votu.

Babesiu nu se pote retine a mai face unele observari si dice, ca inainte de a se vota asupra propunerei cav. Puscariu ar trebui se se hotarasca intrebarea, ca conclusulu congresului de Sambata a fostu provisoricu seu definitivu?

Presidiulu pune la votu propunerile facute si se primește propunerea dep. Al. Popoviciu: a nu se lua in considerare depesia si credentialulu dep. Filipescu.

Presidiulu presinta cererile dep. Antonescu si Nicóra pentru concediu. Congresulu le incuiintiea.

Presidiul presinta parerea consistoriului metropolitan asupra regulamentului scolilor. Se transpune comisiunei scolare.

Presidiul presinta niste acte privitoare la scolele granitairesci. Se predau comisiunei scolare.

Presidiul presinta o petitiune a mai multor comune din valea Almasiului in afaceri de arondare. Se predau comisiunei organizatorice.

Peste anu face o propunere, ca birulu dupa sesiuni se se platasesca de comunele bisericesc si nu de parochii.

Se transpune la comis. pentru regularea parochielor.

Vasilevici face o propunere pentru infinitarea unui diaru oficialu metropolitanu. Se transpune unei comisiuni speciale de 3.

Presidiul presinta supletorice o cerere de concediu a dep. Sig. Popoviciu. Congresulu incuviintieza.

Urméza ordinea dilei.

Hanea propune, ca objectul de la ordinea dilei fiind de natura forte delicata, se se iea de la ordinea dilei si se se desbata in legatura cu raportul comisiunei, ce are a revedea statutului organicu.

Babesiu este in contra acestei propunerii.

Propunerea dep. Hanea nu se primesce.

Raportorulu comisiunei organizatorice Trombitiasiu, espune inca odata parerile majoritatii si a minoritatii in causă differentiei escante intre episcopulu Caransebesiului si sinodulu eparchialu.

Bartolomeiu face o schită scurta a acestei afaceri. Spune cum eparchia Caransebesiului a fostu necessitatea a-si ajuta din lipsa de mijloce, totu cu asatori onorari. Numai la anulu 1871, cand statul a votat 100,000 fl. pentru biserica nostra, din care suma a primitu eparchia Caransebesiului 10,000 fl. a fostu in stare a salaria 3 asesori, adica pentru fiecare senatul a unu asesoru. — Celu dintaiu asesoru din senatul bisericescu a murit si salariul s'a folositu pana la ocuparea postului dreptu stipendiu, iar' oficiul s'a proveditu de unu asesoru onorari, care a primitu o remuneratiune. Sinodulu eparchialu a hotarita a ocupa definitiv acest postu, si a alesu de asesoru ordinariu pe unul dintre asesori onorari. Episcopulu insa a refusat de a intari pe alesulu, si din acestu incidentu s'a nascutu differentiele intre episcopu si sinodu. Ambi, episcopulu si sinodulu, s'a invotu a asterne acestu casu congresului spre apreciare. Majoritatea comisiunei afirma, ca o intarire a alesului asesoru nici n'a fostu de lipsa, de ore-ce elu fu deja mai'nainte intarit la alegerea lui de asesoru onorari. Aceasta insa nu este asia. Legea se exprima in acesta privintia claru si lamenit. Unde are locu alegere, trebuie sa aiba locu si intarire. Faptul este, ca asesorulu salerisatu s'a alesu, prin urmare alegerea lui trebuie asternuta conformu prescriptelor statutului organicu episcopului spre intarire. Unu casu analogu s'a intemplatu in sinodulu archidiecesanu. Prots. Puscariu, fostu asesoru onorariu in senatul bisericescu, fu alesu de asesoru ordinariu si sinodulu archidiecesanu a supusu acesta alegere archiepiscopului spre intarire.

Majoritatea comisiunei sustine mai departe, ca intarirea episcopului poate fi pendenta numai de acele ce le pretinde statutul organicu dela asesoru in senatul bisericescu, adica candidatul se fie preot, se cunoscă canonele bisericei si se fie omu nepatru. Nu numai aceste sunt ce le pretinde statutul organicu dela unu candidat pentru asesoratu, ci in prima linie pretinde, ca elu se fie qualificatu si bine meritatu pe terenul bisericescu.

Majoritatea comisiunei dice, ca intre unu asesoru onoraru si unu asesoru ordinariu nu este alta deosebire decatul salariulu. Nici asta nu sta. Caci §. 118 alu st. org. prevede casulu, candu unu episcopu more fara de a-si fi denumit uicaru si dispune, ca conducerea eparchiei in tempulu vacantie este concrediata celui mai betranu asesoru dintre asesori ordinari. Este evident, ca si statutul face astfelu mare deosebire intre asesori onorari si ordinari. Recomenda propunerea minoritatii comisiunei spre primire.

Gaetanu este in contra ambelor propunerii si face o noua propunere in acelui intielesu, ca conclusulu sinodului eparchialu se se retrimita cu indrumarea de a-si constitui consistorulu conformu prescriptelor statutului organicu.

Episcopulu Popasu: Statutul organicu este in acesta privintia asia de claru, incat numai poate incapa nici o indoiala. Candu mi s'a asternutu acesta alegere spre intarire am precugetat lucrul cu tota conscientiositatea ce-mi o impune positiunea de episcopu, si responsabilitatea ce o am catra biserica si catra statu. Si eu nu m'am simtitu indemnata a da acelei intariri bine-cuventarea mea. Dreptul de a nu intari nu mi se poate trage la indoiala. Cine are dreptu de a intari trebuie se aiba dreptu si de a refusa. Legea pe mine nu me deobligă a spune motivele pentru care am refusat aprobarea. Eu stau neclintit pe basa legei si ori ce conclusu va aduce congresulu eu nu me voi abate de la lege si nu-lu potu urma, pana ce conclusulu congresului nu va dobandi potere de lege, sancționata de Maj. Sa.

Me rog deci, a apretiui aceste considerari isvorite din litera legei si din o anima, ce bate numai pentru biserica si natuine si adaogu totdeodata, ca eu la conclusulu eventualu alu congresului voi da la protocolu reservele mele, cuprinse in declaratiunea acesta.

De altcum declaru, ca voiu incerca a complana intr'altu modu lucrulu, insa nu potu dà in fati'a congresului promissioni preciseate.

Babesiu este de parere ca, fiindu acesta declarare a episcopului de mare insemnitate, congresulu se indrumă comisiunea a lua in considerare declararea episcopului si se discute de nou obiectulu.

Congresulu primește propunerea lui Babesiu si ia dela ordinea dilei objectulu din cestiene.

Raportorulu com. organizatorice raporteză despre petitiunea com. par. din Brasovu dela biserica Sf.

Nicolea in causă alegerei epitropilor. La propunerea comisiunei congresulu respinge petitiunea.

Acelasiu raportor propune, ca cu privire la reprezentatiunea mai multor preoti din eparchia Caransebesiului pentru abusurile alegeri se decide, a se norma in principiu, ca candidatul la unu oficiu eclesiasticu, facendu abusuri se i se denegă intarirea de catra oficiale mai inalte si la casu, ca acelu candidat se face culpabilu de nou de astfelu de abusuri se se lipsescă cu totulu de candidare.

La propunerea aceluiasiu raportor se decide a se transpune propunerile, cuprinse in amintita reprezentatiune, cari privesc incasarea birului si stoloi la comisiunea pentru regularea parochielor.

Propunerea comisiunei organizatorice, a indruma pe mitropolitul a face o reprezentatiune in numele congresului la In. ministeriu pentru schimbarea legei de apararea tierei in acelui intielesu, a permite cununia a tinerilor ce a indeplinit etatea de 18 ani, sub cuventu de a sugruma concubinatulu — da ansa la o desbatere, la care ia parte Radulescu, Petricu, Hanea, Vasileviciu, Cosma si Traila. Congresulu decide a insarcina pe Metropolitul, a cere dela gubernu sucursulu diregatorilor civile la sugrumarea concubinatului si a face o reprezentatiune in intielesu propunerei comisiunei.

Raportorulu Trombitiasiu raporteză despre charita sinodului eparchialu din Caransebesi, prin care cere ca congresulu se interprete p. 11 alu §. 96 si III, VII si VIII din stat. org. La acesta cerere a datu ansa nisice resolutiuni ale ministeriului, prin care ministeriul denega sinodului dreptulu a prescrie contributiuni.

Congresulu decide, ca eparchia se caute a-si regula prin ajutoriulu propriu incasarile aruncaturilor, asia cum voru ierta inprejurările, pana la acelu tempu oportunu, candu se va afla de bine a se face din partea congresului o reprezentatiune catra gubernu.

La ordinea dilei urmă alegerea comisiunei pentru infinitarea unui diaru oficialu metropolitanu.

Congresulu alege in acesta comisiune pe: cav. Puscariu, Ianculescu, Marienescu.

Siedint'a se incheia la 1 ora d. a.

(Va urmă).

Estranu dintr'o corespondent'a originala din Bosni'a.

Striia la Octobre anulu 1878.

Multu stimate domnule redactoru! Nu sciu fi-voiu primitu bine, seu ba, destulu ca nu potu trece cu vederea a nu-ti scrie aici o epistola scrisa de de man'a locotenentului Iuon Herl'a din regimentulu alu 33-lea, care epistola a fostu adresata unchiului seu Tamasius Mitru din Striia. Epistol'a acesta din Bosni'a este forte lunga, deci numai aceia voiu estrage, ce multu pretiuita-ti foia va potea primi in colonele sale si in fine voiu estrage aceea, ce On. publicu va ceti cu placere. Deci se urmedie epistol'a acesta interesanta:

Zvornicu la 2 Octobre st. v. 1878. „Nu sciu primitai epistol'a mea prima scrisa din Tuzla, — ca-ci respunsu n'am capatatu: éta vinu de nou a-ti scrie mersulu pana la Tuzla, voiescu se dicu acelea statiuni, prin cari am trecutu pana la Tuzla. Aceste statiuni se numesc Siamatiu, Gradaciatiu si Srebrenicu. Din Tuzla am mersu la Zvornicu, unde regimentulu nostru va remanea preste iérna; Zvornicu este tocmai langa fluviului Drin'a, care desparte graniti'a noua a Bosniei si a districtului, care l'a cape-tatu Serbi'a in urm'a tractatului dela Berlinu.

„Mersulu din Tuzla pana la Zvornicu, a urmatu asia ca: dupa o pauza de trei dile, divisiunea de Kees — in acesta divisiune am fostu si eu — a plecatu preste nisice munti grozavi, cu munitiuni si cu trenurile nostre de compania. Numai ce gafaiamu de obosela, chiamamu si pe dracii din iadu, numai se ni vina spre ajutoriu. La jumetate de cale inaintea nostra venii din Zvornicu o deputatiune, care a constat din consululu austriacu si mai multi notabili turcesci din Zvornicu; acestia cu flamur'a alba au adusu veste, ca Zvornicu se preda de voia buna si cumca insurgentii turcesci s'au imprascatu, vediendu trup'a nostra mare, la care nu se poate opune.

„Naintea Zvornicului desfasuraramu drapelele austriace, music'a militara incepù a intona, ér noi in urari porniramu in Zvornicu. Toti crestinii seraci erau naintea opidului, fetitiele cu flori si cu cunune ne acceptau, toti erau voiosi, toti felicitau pe imperatulu nostru Francisco Iosif. Poti se-ti inchipuesci bucuria seracilor crestini, — cari de locu fugira la conaculu turcesc (la comun'a turcesca), unde a fostu depuse campanele loru bisericesci, D-dieu scie de candu, — de aici inca in diu'a aceea le-au asiediatu in turnulu bisericei loru, unde tragendu-le s'aunadu crestinii cu lacrime in ochi, si au tienutu mis'a divina; mici cu mari dedeau multiumita Atotopotintelui, care 'ia scapatu de jugulu turcului foara omenia.

„Tempulu ne a fostu favoritoriu, pana in 26 Sept., candu au inceputu ploile grozave, atatea fortune, de cari se te ferescă Dumnedieu. Amu fostu udi pana la camasia, apoi si tremuramu de frigu, eram cu totii se abdicem de lumea acesta fatala, inca asia ceva nu amu ajunsu de candu sum la militie. Apoi vestimentele noastre cum erau! Candu amu mersu cätra Zvornicu, toti amu avutu vestimente bune, noue, acum ince n'ai dà pre ele nici unu crucieri, de si inaintea acesteia amu datu sute pentru ele."

Aici domnulu locotenente isi intrerupe epistol'a scrisa cu cerus'a, — apoi pe alta cõla cu datul de 4 Octobre continua:

„Se-mi punu més'a pe patu si se scriu mai departe, se-mi asiediu deci ladut'a, iubite unchiile, apoi se-ti mai scriu despre Zvornicu si trafulu nostru in trensulu, apoi in fine se mai vedi, cum necajim. Printre gazette döra ai si ceteiu despre inaintarea nostra, cugetu ince, ca mai tare te voru interesá rendurile mele, ca-ci descrierea unui lucru este mai verificau dela acela, care trage

in necasu, decatul dela acela, care nici nu a vediutu tréb'a."

„Patulu 'mi este scaunulu, că-ci turci nemic'a nu au lasatu, altcum si mai bine imi pare, baremu nu trebuie se me culcu pe ped... turcesci. Amu unu cäne si o mătia de soci; se vede că aceste animale sunt sincere cătra casa, nu că omenii. Despre cortelulu meu mai tardiu; acum se audiu ceva si despre Zvornicu.

„Inainte candu veniseram in Zvornicu, imi facému despre densulu totu feliulu de ilusiuni, cugetam, că Dumnedieu scie, ca ce orasul pote se fia, de nu mai multu, baremu că Striia; dar nu preste multu m'am inseliatu in ilusiunile mele militare, că-ci abea unu batallion potu se-se asiedie in Zvornicu, celealalte trupe afora in lagarul.* Zvornicu este o ruina, incungurata de munti, are strade anguste, case de lemn, dupa stilulu turcescu edificate, acoperite cu sfânde putrede.

„Omenii, nu numai că sunt investimenti fora gustu, dar si densii sunt uriti: cum dice germanulu, prin traiulu loru demoralisatu — „ganz abgelebt“ va se dica, mōre fara dile. Femei nici una nu vedi, numai ici-coleau se ivesce o crestina, la care se nu te uiti, că te ingretiosidi, — turcele asemenea sunt urite, cum observă vre-unu barbatu, de locu -si astupă fisionomiele, — inse acela, care se interesă, si are minte, totusi le poté vedea: densele sunt albe ca néu'a. dar' fara vietă si fara frumștie. De societate nici vorba nu este, te imple uritulu, stai pe pamant — că-ci scaunu de felu nu poti capatā — apoi privesc inaintea că unu nebunu, pâna ce nu te rumpe fómea, care, poti astepta pâna ce va inceta. — Vrendu — nevrendu deci trebuie se meditedi, déca nu voiesci se flamendiesci.

„Eu amu fostu incortelatu langa conaculu turcescu, in o casa, unde a fostu unu haremu, — dar turculu — se-lu scie mam'a padurei — s'a mutat cu totu haremulu seu si mi-a lasatu numai o mitia si cătiva porumbi; in cas'a acesta deducendu dupa chilia, turculu a avutu trei muieri, atât in chili'a lui, cătu si in a muierilor sale a fostu cea mai mare necuratenie, că si la noi la celu mai prapadit tiganu. In cas'a acesta ne-am culcatu toti oficiarii, ne-amu intinsu mantalele si ne odiniremu pe vîtr'a góla.

„In a doua di, din cortelulu acesta ne-amu mutatu intr'unu castelu care e edificatul intr'unu verfu de munte; castelulu acestu este foră ferestri, ploia prin tôte anghiuile se stracura; o ruina intréga, unde nu poti trai, ci vegetă. Nu sumu in stare a descrie necuratenia, spusatiunea ce ar desemna mai bine frumșetia (?) castelului. In pivnit'a castelului acestuia am aflatu vreo 23 de tunuri, 120 de maji de pravu de pusca in buti, munitiuni de pusce si arme si plumbi de mai multe soiuri, apoi in fine si cutite de ale loru ascunsă că briciul, — cu acestea li datina loru a taia foră mila capulu pruncului si alu ómenilor. Pâna ce vii aici din orasul — trebuie se-ti dai sufletul.

„Hei lume, déca cineva pâna acumă nu s'a sciu rogă lui Dumnedieu, — acumă se invită de singuru! In miseri'a cea mai mare traimu, voiescu se dicu, cu rumu, cu cafea si cu fumatu ne tienemu vieti'a nostra nenorocosă de pe o di pe alta, — de vinu seu de unsore nici vorba, cu unu stricatu ne fierbemu mâncarea pucina; repetu traiulu nostru, este de compatimiu.

„De cumva se va organisa posta, asia că se pot temu obtienea si pachete, te rogu atuncia, dorite unchiile, de si decandu sumu militarui nu te-amu rogat, acum ince pe toti săntii te rogu, tramite-mi clisa, siunca si vinu, — aduti aminte de aceia' cari sunt in departare, de aceia, cari -si periclită vieti'a si-si vîrsa sângel pentru imperatulu nostru, dicu aduti aminte si atunci in adeveru ti se va iertă peccatele. In vieti'a ta marimosa, mai nobila fapta nu vei face, ca atunci, candu iti aduci aminte de militarii romani, cari rîdu de mōrtă."

Pe langa plansori si pe langa esprimari forte triste d-lu locotenente -si finesce epistol'a, — care spune adeverul vietuirei militarilor nostri din Bosni'a: vedemு forte claru cătu patimescu, cătu suferu bravii nostri luptatori. Aicea se vede ince, că osténulu romanu cu placere suferă pentru imperatulu seu, care cugetu, ca nu-si va lasa fii cu tempulu ai renumeră cu laurii cuveniti ai gloriei si ai vietuirei fericeite.

E. N. Pucea.

Sciri diverse.

— (Sessiunea din anulu acesta) a Congresului nationalu bisericescu alu Romanilor gr. or. s'a terminat luni in 23/4 l. c. O mare parte a deputatilor atâtul clerical cätu si mireni au plecatu inca in acea di spre casa. Ilust. Loru d-ni episcopi alu Caransebesiului si alu Aradului au plecatu marti, cu acelasiu trenu, cu care pleca si Escel. sa baronulu de Ringelsheim fostulu comandantul militar alu Transilvaniei, care au fostu transferat la Brünn. Din partea garnisonei au iesit la gara o companie de onore cu standardulu regimentului si cu music'a militara, care inainte de a pleca trenulu executa inaintea peronului, mai multe piese musicale, era la suirea bar. Ringelsheim in cupeu intona serbatoresculu imnu poporului. La plecarea iubitului si stimatului comandantului au fostu presenti toti generali, oficiari superiori si intregu corpulu oficiarilor, era din partea civila autoritatile, cu comitele supremu si cu primariul cetății in frunte, mai multi reprezentanti ai corporatiunilor locale si unu mare numeru de publicu de ambe secsele. La semnalulu datu pentru plecare, gar'a resuna de sincere si poternice strigari de urale repetitive, pentru ilustrulu calatoriu, ce se despartea din mijloculu unei poporatiuni si dintro provincie, unde in decursulu inaltei, delicatei si importantei sale functionari in decursu de 8 ani de dile a sciutu se-si castige simpathiile atât ale armatei, cătu si ale poporatiunei civile fara deosebire de nationalitate. Nouii comandantul militar alu Transilvaniei generalul Bauer se ascépta se sosescă cu trenulu de astadi.

* liberu, sub scutul ceriului,

Coresp.

— (Invitare la balulu) ce se va arangia cu ocaziunea adunarei generale a societății pentru fondul de teatru român în 17 Novembrie 1878 c. n. în Albă-Iuliă în sală chioscului promenadei din oraș în favoarea societății pentru fondul de teatru român și a soldatilor raniti în Bosniă. Prețiul de intrare: pentru persoana 1 fl. v. a., pentru familia 2 fl. v. a. Oferte se primesc cu multiemire și se voru publica. Bilete de intrare se capeta în sără balului la cassa, pâna atunci în negotațioră d-lui Antoniu Csiki. Începutul la 8 ore sără.

Comitetul arangiatoriu.

— (Unu procuror rusesc modelu din Bulgaria) Cetim în „Resboiu”: Politia capitalei, afiind din epistolă ce ia adresat banditul Serdar, ca elu se află la Rusciucu, a trimis acolo pe un agent investit să cu o adresă a consulatului Russiei de aci catre gubernatorul din Rusciucu. Infaciandu-se gubernatorului, acesta tramite după procuror... Înse cine este procuror acolo? Se nu pufni de risu, iubiti cetitori, ca-ci ve spunem unu faptu positivu, pe care ilu garantam. Procurorul actualu din Rusciucu nu este altul de catu acelu Popoff, fostu elevu alu scolei de medicina din Bucuresci, care in anul trecutu a spartu o cassa de feru din contoarul lui Nicolescu din stradă Lipsani, furandu o multime de bonuri ale lui maioru Moescu si care, după ce a fostu prinsu la gară dela Tergoviste, in momentul candu voi'a se plece, a fostu condamnat, — déca nu ne incelam, — la cinci ani de inchisore. Fiindu inse transportat spre penitentiarul Dobrovetsiu a scapatu si s'a dusu peste Dunare, ér' acum este procuror la Rusciucu. Agentul nostru, spunendu gubernatorului din Rusciucu cine este acelu procuror, 'i-a mai atrasu atențunea, ca elu este si amicu intimu alu banditului Serdar; prin urmare, acestu din urma cu greu se va poté prinde prin cursulu lui Popoff. Gubernatorul i respunde, ca Popoff 'i-a datu parolă de onore, ca se va face omu de isprava, si de aceea 'l-au numit in funcțiunea de procuror. Cu tóte in acestea Serdarul nu s'a prinsu; dér' ceea ce constatam acăstă impregiurare este, ca unul din cei mai importanți magistrati din Rusciucu a esit in facultatea „Vacaressi.” (inchisore Bucureștilor) Minunata justitia voru avé bulgarii!

— (Erata.) La articolul din Nr. trecutu intitulat „Recensiune literara” s'a stracuratu o erore de corectura, pe care ne grabim a o corege, si adeca in limba pen-ultima in locu de: „indrepte registrulu din limbei romane etc. se se cetésca: „indrepte registrulu limbei romane, că-ci altintre voru remanea ca modelu de absurde.”

Recensiune literara.

II. „Ai carte, ai parte,” romanu umoristicu, după cum ilu numesce autorul, inca s'a anuntat in foia acăstă, atunci inse nu ne-amu datu nici o parere asupra lui, fiindu ca nu lu-cetisem. Venim deci se ne facem refleziunile acum.

„Ai carte, ai parte,” este primulu romanu originalu in limbă romana ce pórta titlulu de „umoristicu.” Este intr'adeveru o ideia fórte nimerita din partea lui Alexi, d'a predá publicului istoriore in forma picanta, umoristica, că-ci prin acăstă se provoca fórte tare gusteri de cetire. Pe cătu este inse de recomandabile acestu modu de scriere, pe atât'a este elu si dificilu, pentru ca recere unu talentu deosebitu; dorintă singura, nu este de ajunsu.

Pentru ce?

Éta mai antăiu notitie facute asupra opului.

Istoria se petrece in „Bidinesci,” orașul ce nu existe nice 'n ceriu, nici pe pamantu si nici nu pote esiste. Unu asia numit Ghitia Popirtia (nume romanticu său comicu?) se preambula pe strada cu veduva Todora si amendoi intrara la matus'a betrâna a acesteia. Popirtia si Todora erau logoditi in secretu. Todora trecea de femeia fórte avuta, d'aceea Bidinescii nu si-poteau esplică logodirea ei cu unu parvenit cu statu mai vertosu, ca dens'a avea patru fete mari si doi feciori. Aici ne spune „romancierul” ca in orașul murise unu hagiun betranu, fórte avutu, lasandu unu testamentu de urmatorul cuprinsu: Tóta avea o testezu nepotului meu Ghitia Popirtia cu condiție se ia de socia pe Victoră, fíc'a jupanesei mele de casa, Uti'a. La casu d'a nu se invoi la aceasta casatoria, se fia nepotulu meu indetoratu a plati fetei respective sum'a de diece mii florini. — Uti'a scăi secretulu testamentului, si fiindu-ca fíc'a ei eră inamorata de advocatul Orfanescu, staruesce cu totu prețiul, se scape de Popirtia inca pana a nu se publi-

ca testamentulu, de care elu nu scia nemicu, că in urma, capetandu cele diece mii, Victoră se se potea casatorii cu Orfanescu. Primul pasu ii succede, că-ci logodn'a lui Popirtia eră oper'a densei. Ba inca, acesta crediendu ca tóta avea eredita este unu bagatelu, totu la intrigele Utiei, inchiaie cu Todora unu actu notarialu, prin care partea ce ar strică logodn'a, se obliga a plati celei-lalte sum'a de döuedieci mii florini. Intr'aceea se publica testamentulu. Popirtia, pe basea unor informatiuni luate dela advacatul Capiu, logodn'a cu Todora o declara de stricata, ér' actulu notarialu de nullu, si promitte, ca conformu testamentului, va luă de socia pe Victoră, pe care nice nu o cunoscă; in fapta, elu credea, ca acăstă, ca logodita cu Orfanescu, ilu va refusă si astmodu va fi scutit si de platirea celor diece mii. Utia reusise prin intrigi a face pe Popirtia se nebunescă si astfelui tóta avea se remana pe mană fetei sale, care se si cununa cu Orfanescu.

Acesta ar fi cuprinsulu din care unu „romancieru” bunu, ar poté face o naratiune interesanta si atragătoare, pana candu sub pén'a pretentiōsa a lui Alexi, ea este o adeverata tortura pentru cetitoriu. Tiesetur'a matricei este lipsita de unu planu bunu si scrisa foră nici unu spiritu; o monotonia dela incepulu pana la fine, repetitiuni nesuferite si nici o situatiune, care se 'ti escite curiositatea, precum intr'adeveru se intempla in „romancierii” cei buni, si déca in capitulu din urma nu ni-ar spune simplu ca Popirtia a nebunuit, ai fi p'aci se credi, ca dóra ilu va pune la mésa inpreuna cu cei-lalți, că-ci, din cele precedente, „romancieru” ar trebui se fii spre a poté găci cugetul autorului.

Cata differentia intre romancieri, cari pretindu a fi romancieri si intre aceia, cari sunt in fapta!

Romancierul bunu se va folosi de ex. de momentulu insemnatu, candu vrea se scape de unu personaj principalu, d'aceea va intrebuinta tóte mijlocele, evenimentele si motivele ce au precesu, de ex. alienarei, le va descrie cu atat'a vivacitate si arta, cu atat'a sentimentu, in catu lectorului tremura, ca are se se 'ntempe vreo catastrofa. — Cum face d. A.? Densulu, temendum se ca lectorii nu sciu ca eroului si-a pierdut mintile, vine si ne spune. Poftim situatiune!

Asemenea situatiunea capitulului din urma. Maximă „finis coronat opus” are valoare si aici. Cu catu unu autoru va deslegă mai bine incurcaturile prin cari a tienutu incoredata atențunea lectorilor, cu catu scen'a finala va fi mai scurta, cu atata ea va face mai buna impressiune. Lectorii, totu de-una, mai bine se ascepte ceva, de catu se li se spuna prea multu.

Dlu Alexi isi termina opulu intocma că in povestile poporali, isi aduna tóte personele, le chefuesce cu vinu si apoi intinde vorb'a, firesce că si candu e omulu intre pahara, de nu mai scie, ce dice, face o descriere séca de mai multe pagini, care se potea espune in cateva sentenție, in fine inchiaie cu urmatoreea frasa care pote serví totu odata si că proba de elegantia de stilu: „Lelea Uti'a inse, care fusese invinsa de poterea vinului, statuse dela o vreme incóce cu capulu plecatu spre mésa. La yuetulu pricinuitu de Capiu, tresarí din ametiél'a ei si privi cu ochii sgáiti spre Todora dicindu cu gur'a balbainda, geába, geaba, coconitio, vedi ca amu dreptu cu vorb'a mea: Ai carte, ai parte!”

Limbă este cătu se pote de pestritia, intielegemu nice culta alăsa, nice ordinara de Mahalale, unu mixtum-compositum, precum nu pote esiste de catu in Bidinesci. Aflam de ex. cuvinte că: perdafu, bizue hazliu, stomachicon, svonu, pizma, vreme, césornicu, filotimia, ipokimena, noima, istericale, anostu, duchu, blagoslovit u etc., de alta parte: sacru, spiritu, vociferă, interiectă, transiá etc. etc.

Totu aci gasim cuvinte formate după o gramatica pote inedita, a lui Alexi, de ex. definatu, confusiatiu. Mai departe vedem, ca verbulu „remanere” forméza preaperf. „remaneseră,” a „ură” conjunctivul „se urasca” in locu de se „ureze,” ér' substantivul „umeru” este de genulu femeninu: umera. (Avisu societaciei acad.). Asemenea, frase ca „mume-si,” „fie-si,” „mirese-si,” in locu de „mumei sale,” „fiei,” „miresei sale” se voru poté pronunciatu in suburbiele Brasovului, dar unu „romancieru” bunu nice candu nu le va introduce in literatura.

Dar abstractiune facându dela acestea, intrebamu ce scopu a avutu autorul prin publicarea lucrarei sale?

In tempulu acesta candu demimond'a ocupa unu terenu totu mai largu, candu demoralisarea detestabila

infectează si păturile claselor celor de josu, ruinandu astfelii basă societății, omenimea, acum, dicu, este unu pecatu neierat, este crima a milită pentru estinderea acestui torentu epidemicu! Si éta, aci vrea se-si castige d. Alexi meritu si inca sub seducatoriulu nume de „Ai carte, ai parte”!

Titlul opului nu sta nici intr'o legatura cu contextulu. Autorulu vrea pote se faca parada, cugetandu ca astfelii va seduce publicul. In locu de „ai carte, ai parte” ar fi potutu dice: „ai carte, n'ai parte,” fiindu ca Popirtia, omu cu carte, a fostu celu inselat, său „n'ai carte, ai parte,” că-ci Uti'a a fostu prosta, foră picu de inventatura, si totusi a ajunsu aceea ce a dorit. Dar... ce ne sfarmam capulu cu titlul? autorul a trebuit se dèe o titula opului, si a alesu care i-a placut! basta.

In totu romanul botezatu „comicu,” noi după o lectura facuta cu atențunea receruta, sinceru dîsu, nu amu aflatu nici o situatiune care ar merită a fi numita comica, dar nici chiar grotesca. Singuru numai aceea pote trece de comicu si acăstă, intr'adeveru este comicu, ca din gresiela de condeiu autorulu si-a numit romanul seu comicu; pentru ca déca romanul „Ai carte, ai parte” pretinde a fi unu romanu comicu, apoi nu scim cum se numim romanele unui Boz (Ch. Dickens) citandu unu adeverat romanu umoristicu, său si numai atat de multu gustatele scrieri umoristice ale unui Saphir sau Hackländer?

Inchieiāmu exprimandu-ne dorintă, că unu autorul alu unui romanu, mai pre susu de tóte, se studieze tehnica unui romanu, inainte d'a publica asemenei cercari de stilu nereusite, se si dèe contu despre adeverat'a insemnatate a unui romanu, altumentrea pe langa tóta pretentiunea de romanu său publicandu chiar opere à la „Onufrie,” nu va fi in stare se produca ceva bunu.

Petra-Petrescu.

Castigul celu mare
event. de
375,000 Marci.

Anunciu
de
Norocu !!!

Castigurile
sunt garantate
de Statu.

Invitat la participarea

sortilor de castiguri

ală mari loterie de bani, garantata de Statul Hamburg, in care castigurile sicure trebuie se fia de preste

7 milioane 790,000 Marce.

Castigurile acestei loterie favorabila de bani, care conformatu unui planu ficsu cuprinde numai 82,500 losuri, sunt urmatorele si adeca:

Castigul celu mai mare este eventualu de: 375,000 Marce.
1 Premiu de 250,000 Marce
1 Castiguri à 125,000 Marce
1 Castiguri à 80,000 Marce
1 Castiguri à 60,000 Marce
1 Castiguri à 50,000 Marce
1 Castiguri à 40,000 Marce
1 Castiguri à 36,000 Marce
3 Castiguri à 30,000 Marce
1 Castiguri à 25,000 Marce
6 Castiguri à 20,000 Marce
6 Castiguri à 15,000 Marce
1 Castiguri à 12,000 Marce
24 Castiguri à 10,000 Marce
2 Castiguri à 8,000 Marce
3 Castiguri à 6,000 Marce
31 Castiguri à 5,000 Marce
61 Castiguri à 4,000 Marce
4 Castiguri à 3,000 Marce
304 Castiguri à 2000 Marce
3 Castiguri à 1500 Marce
10 Castiguri à 1200 Marce
502 Castiguri à 1000 Marce
621 Castiguri à 500 Marce
37 Castiguri à 300 Marce
675 Castiguri à 250 Marce
40 Castiguri à 200 Marce
36 Castiguri à 150 Marce
22850 Castiguri à 138 Marce
10 Castiguri à 135 Marce
1950 Castiguri à 124 Marce
75 Castiguri à 120 Marce
4 Castiguri à 100 Marce
3450 Castiguri à 94 Marce
3950 Castiguri à 67 Marce
35 Castiguri à 50 Marce
3950 Castiguri à 40 Marce
3950 Castiguri à 20 Marce

Aceste castiguri ajungu in 7 serii in pucine luni la o tragere sigura.

Prima tragere a castigurilor este ficsata oficiosu si costa intregul losu originalu numai **3 fl. 40 cr. v. a.**, unu diumatate de losu originalu numai **1 fl. 70 cr. v. a.**, unu patraru de losu originalu numai **— fl. 85 cr. v. a.**

Aceste losuri originale garantate prin Statu, (era nu promesse oprite) se spedescă pre langa trimiterea francata a pretilui, chiar in cele mai indepartate regiuni.

Ficare participantu primește fara ca se me provoce dela mine gratis pre langa losulu seu originalu si planulu originalu provediui cu marcă Statului si indată după tragere si lista oficioasa a tragerilor.

Platirea si spedarea banilor castigati la interesent se face din partea mea directu, promptu si cu cea mai mare discretiune.

Orice comanda se poate face simplu prin asemnatu mandat — de posta.
Se se adresese deci cu tóta increderea comandele relative la tragerea apropiata, pana in

15. Novembre a. c.

la **Samuel Heckscher senr.**
Banchieru si comptoarul de cambii in Hamburg.

(49) 4-4

Domnul meu!

(21) 24

Dupa-ce prin intrebuintarea alloplulu d-tale amu scapat cu totulu de tusea 'mea si de ragușielă impreunata cu aceea, de care suferisem septemanii si totu odata in urmarea binefacătorilor resultate ale acestui alloplu minunat de plante mai remastigat si vocea de mai nainte, me sentiu fórte oblegat a' Ti multiam din tóta animă pentru acăstă inventiune salutară, cum si a recomanda acăstă medicina probata, după a mea convicțiune, la toti căti suferă de pieptu si mai verosu cantaretilor. Cu perfecta stima

Peisching, 25 Juniu 1857.

Joanu Bauer.

docente.

Informatiunea despre folosire se alatura la fiecare sticla. Pretiul unei sticle 1 fl. 25 cr. v. a. Pachetarea se computa cu 20 cr.

Depositul principale la Franciscu Wilhelm apotecariu in Neunkirchen.

Allopulu de plante genuin se mai afia in

Sabiui: Friedrich Thalmayer, comerciant.

Aradu: F. Tones & Comp.

Blașiu: Carol Schieszl, apotecariu.

Alba-Julia, Julius Fröhlich, apotecariu.